

Konflikt indyjsko-pakistański

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Film + Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.
- Źródło: Monika Milewska, *Ocet i łzy. Terror Wielkiej Rewolucji Francuskiej jako doświadczenie traumatyczne*, Gdańsk 2018.
- Źródło: Monika Milewska, *Ocet i łzy. Terror Wielkiej Rewolucji Francuskiej jako doświadczenie traumatyczne*, Gdańsk 2018.
- Cytat za: J. Kiniewicz, *Historia Indii*, Wrocław 2003.
- Źródło: Edward Czapiewski, Jakub Tyszkiewicz, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010, s. 564.
- Źródło: Przemysław Pacuła, *Indyjsko-pakistański konflikt o Kaszmir jako zagrożenie dla bezpieczeństwa w Azji. Historia i perspektywy*, [w:] tegoż, *Bezpieczeństwo Narodowe*, 2014,

s. 241–242.

- Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.
- Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.
- Źródło: *Deklaracja praw człowieka i obywatela z 26 sierpnia 1789 r.*, [w:] *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1997, s. 488–489. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów.
- Źródło: Bronisław Baczko, *Jak wyjść z Terroru*, Gdańsk 2005.
- Źródło: *Ustawa Konstytucyjna z 24 czerwca 1793 r.*, [w:] *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1997, s. 494–496. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów.
- Źródło: *Maximilien de Robespierre – poszedł o krok za daleko*, dostępny w internecie: Polskieradio24.pl.
- Źródło: *Układ pokojowy zawarty w Bazylei 5 kwietnia 1795*, [w:] *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej. Okres Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789–1799)*, oprac. A.M. Skałkowski, Kraków 1923, s. 20.
- Źródło: *Konstytucja Republiki Francuskiej z 22 sierpnia 1795 r. (5 fructidora roku III)*, [w:] *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. S.B. Lenard, M. Sobańska-Bondaruk, Warszawa 1997, s. 507. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów.

Konflikt indyjsko-pakistański

Żołnierze pakistańscy stoją w pobliżu flag Indii i Pakistanu na granicy, ok. 45 km od Dżammu. Na pierwszym planie widoczna flaga Indii, odwołująca się do symboliki koła prawości i sprawiedliwości, zaczerpniętego z buddyzmu.

Źródło: Flickr as Baba Chamliyal Mela, Wikimedia Commons, licencja: CC BY 2.0.

Współczesny spór graniczny między Indiami a Pakistanem, który trwa od 1947 r., należy do najdłuższych nierozwiązanych konfliktów na świecie. Jego przyczyną był podział Indii Brytyjskich na część z większością hinduistyczną (Indie) oraz część z większością muzułmańską (Pakistan). Biorąc pod uwagę siłę militarną obu państw, które są mocarstwami nuklearnymi, oraz ich ludność (razem liczą ponad 1,7 mld obywateli), można uznać, że jest to jeden z najgorętszych punktów zapalnych na Ziemi.

Szacuje się, że do tej pory zginęło w tym konflikcie ponad 1 mln ludzi. Obie strony nie są jednak skłonne do kompromisu i roszczą sobie prawa do całości górzystego terytorium Dżammu i Kaszmiru. Obecnie większą część spornego obszaru zajmują Indie, nieco mniejszą – Pakistan, a jedną piątą, najsłabiej zaludnioną – Chiny.

Symbolem konfliktu indyjsko-pakistańskiego stał się rytuał codziennego otwierania i zamykania jedyne, powszechnie dostępnego, przejścia granicznego między tymi krajami w Wagah. Ceremoniom wciągania i ściągania z masztu flag państwowych towarzyszą groźne gesty z obu stron, mające nieco teatralną, ale czytelną symbolikę.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Twoje cele

- Opisziesz powody rozpoczęcia konfliktu indyjsko-pakistańskiego.
- Wyjaśnisz, dlaczego Kaszmir jest taki cenny dla walczących stron.
- Scharakteryzujesz metody, którymi posługiwali się Europejczycy, zdobywając stopniowo władzę w Indiach.
- Wskażesz najważniejsze idee, którymi kierował się Mahatma Gandhi.

Przeczytaj

Indie Brytyjskie

Po odkryciu w 1498 r. przez portugalskiego żeglarza Vasco da Gamę drogi morskiej do Indii wzrosło zainteresowanie Europejczyków tym regionem. Szczególnie aktywni byli Brytyjczycy, którzy stopniowo od XVII w. podporządkowali sobie ogromny kraj. W styczniu 1877 r. królowa Wiktoria oficjalnie została cesarzową Indii, a kraj ten zaczął być nazywany „klejnotem w koronie brytyjskiej”.

Mówiąc o XIX-wiecznych i nieco wcześniejszych Indiach, bierzemy pod uwagę znacznie większy obszar niż ten, który zajmuje obecnie licząca 1,3 mld ludności Republika Indii. Do posiadłości brytyjskich zaliczały się bowiem tereny dzisiejszego Pakistanu, Nepału, Bangladeszu oraz części Bhutanu i Mjanmy (dawniej Birmy), tworzące tzw. Indie Brytyjskie.

W 1911 r. Nowe Delhi stało się stolicą tego państwa, a język angielski zyskał status urzędowego (istnienie wielu lokalnych języków i narzeczy utrudniało porozumiewanie się między mieszkańcami różnych części kraju). W 1938 r. w ponad tysiącu indyjskich miast mieszkało więcej niż 10 mln osób.

Opuście Indie

Pod koniec XIX w. indyjska inteligencja coraz świadomiej zaczęła traktować swoją tożsamość narodową, domagając się udziału we władzy nad Indiami. Niekończące się próby sił pomiędzy Brytyjczykami a lokalnymi działaczami niepodległościowymi trwały do II wojny światowej. O uzyskanie suwerenności walczyli przedstawiciele dwóch największych grup społecznych zamieszkujących ten region, zrzeszeni w [Indyjskim Kongresie Narodowym](#) (społeczność wyznania hinduistycznego) oraz [Lidze Muzułmańskiej](#).

Na początku września 1939 r. rząd brytyjski, bez porozumienia z lokalną społecznością, ogłosił przystąpienie Indii do wojny z Niemcami. Wobec groźby inwazji japońskiej powstała skomplikowana sytuacja polityczna: wśród [Hindusów](#) pojawiły się poważne różnice zdań w kwestii stosunku do państw Osi oraz postawy wobec Japonii. Skrajnym przejawem było projapońskie stanowisko Subhasa Czandry Bosego – indyjskiego polityka niepodległościowego i zwolennika zbrojnej walki z Brytyjczykami o niepodległość. Przeciwnego zdania co do sposobu dochodzenia do niezależności był pokojowo nastawiony [Mahatma Gandhi](#). Jego podstawowymi hasłami w działalności politycznej i społecznej były dążenie do prawdy (sansk. *satjagraha*) i bierny opór wobec niesprawiedliwych porządków (sansk. *ahimsa*). Nawołując do biernego oporu, nie tylko podjął walkę z brytyjskim panowaniem kolonialnym w Indiach, ale także wystąpił w obronie tzw. niedotykalnych, wykluczonej z kastowego społeczeństwa, szczególnie upośledzonej warstwy społecznej.

Choć spierano się o to, jak uzyskać niepodległość, sama idea walki o nią zaczęła dominować w indyjskiej polityce. Już w 1942 r. Indyjski Kongres Narodowy wystąpił przeciw rządowi brytyjskiemu z hasłem „Opuśćcie Indie” (ang. *Quit India*).

Procesja w Bangalore pod hasłem *Quit India*, co znaczy „Opuśćcie Indie”.

Wyjaśnij, dlaczego uczestnicy procesji są ubrani na biał.

Źródło: Dore chakravarty~commonswiki, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 2.5.

Poszczególne ugrupowania spierały się o kształt przyszłego państwa. W końcu – by uniknąć wojny domowej i pod naciskiem Ligi Muzułmańskiej – zdecydowano o podziale Indii Brytyjskich według kryteriów religijnych. W miejsce jednego państwa utworzono w 1947 r. dwa: Indie (z dominującą religią hinduistyczną i częściowo [sikhijską](#)) oraz Pakistan (z większością [muzułmańską](#)). Podział był krwawy, obie strony dopuszczały się pogromów podczas przesiedlania ludności. Mahatma Gandhi, który uważał, że cały proces powinien być pokojowy, w 1948 r. został zastrzelony przez Nathurama Godsego, nacjonalistycznego hinduistycznego fundamentalistę.

Szacuje się, że podczas procesu tworzenia dwóch nowych państw życie straciło od 0,5 mln do 2 mln ludzi, a 14 mln zostało przesiedlonych. W tym samym czasie zaczęto usuwać z Indii Brytyjczyków.

Podział przyczyną konfliktu

Podział Indii Brytyjskich przeprowadzono – jak się okazało – zbyt pośpiesznie. Spotęgował on konflikty religijne i stał się źródłem wieloletnich sporów granicznych i gospodarczych nowych Indii z Pakistanem.

Od 1947 r. terytorium Dżammu (zamieszkanego przez Hindusów) i Kaszmiru (zamieszkanego przez ludność muzułmańską) stanowi przedmiot sporu między Indiami a Pakistanem. Ten ostatni nie uznał przyłączenia Kaszmiru do Indii. Doprowadziło to do I wojny o Kaszmir w latach 1947–1949. Walki zakończono na początku stycznia 1949 r., kiedy w życie weszło zawieszenie broni wynegocjowane przy mediacji [Organizacji Narodów Zjednoczonych](#) (ONZ). Rada Bezpieczeństwa ONZ powołała Komisję do spraw Indii i Pakistanu, a także Grupę Obserwatorów Wojskowych Narodów Zjednoczonych w Indiach i Pakistanie, której zadaniem było ustalenie [linii demarkacyjnej](#) między skonfliktowanymi państwami. Nastąpił podział Kaszmiru między oba kraje. Indiom przypadła część południowo-wschodnia, najludniejsza i najlepiej rozwinięta gospodarczo, z Doliną Kaszmiru oraz znaczącym ośrodkiem miejskim – Dżammu. Natomiast Pakistanowi przyznano północno-zachodni, górzysty, skrawek prowincji. Jednocześnie ONZ sugerował przeprowadzenie referendum na tych terenach, jednak do niego nie doszło.

Później o sporne terytorium toczyły się kolejne wojny między tymi państwami: w 1965 i 1971 roku.

Patrol armii indyjskiej w Kaszmirze w 1948 roku. Pierwsza wojna między Indiami a Pakistanem trwała od 22 października 1947 do 31 grudnia 1948 roku. Zawieszenie broni osiągnięto przy udziale ONZ, ale nie zakończyło to konfliktu, który trwa do dziś. Zwróć uwagę na górzysty krajobraz Kaszmiru. Czy takie ukształtowanie terenu ułatwia, czy utrudnia działania wojenne?

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

W pierwszych latach niepodległości, pod naciskiem armii indyjskiej, przyłączono do Indii wahające się księstwa Dżunagadh (1947 r.) i Hajdarabad (1948 r.), w 1956 r. zlikwidowano pozostałości francuskiego panowania kolonialnego, a pięć lat później także portugalskiego. Nowo powstałe niepodległe Indie przeprowadziły reformę administracyjną, zastępując

dotychczasowe prowincje większą liczbą stanów, utworzonych według kryteriów językowych i etnicznych. W miarę narastania aspiracji etnicznych i gospodarczych poszczególnych obszarów dokonywano dalszych podziałów, np. Pendżab dzielono dwa razy, co nie zapobiegło jednak powstaniu silnego ruchu separatystycznego sikhów, Asam zaś rozpadł się na sześć jednostek administracyjnych. Autonomia stanu Dżammu i Kaszmir (jak brzmi oficjalna nazwa spornego regionu) została zapisana w konstytucji Indii.

Aktualna mapa Indii.

Z iloma państwami graniczą Indie?

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. na podstawie Aotearoa, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Niepodległy Pakistan

Do 1947 r. ziemie należące obecnie do Pakistanu były północno-zachodnią częścią Indii Brytyjskich. Ideę uzyskania niepodległego bytu państwowego dla indyjskich muzułmanów zrodziły **antagonizmy** w schyłkowym okresie panowania brytyjskiego oraz bliska perspektywa uzyskania przez te ziemie **autonomii**. Rzecznikiem tych aspiracji stała się Liga Muzułmańska. W 1940 r. zjazd Ligi oficjalnie zaakceptował tezę o istnieniu w Indiach „dwóch narodów”, sformułowaną przez Muhammada Alego Jinnaha (1876–1948) – pakistańskiego bohatera narodowego, przywódcę muzułmanów w Indyjskim Kongresie Narodowym oraz długoletniego przewodniczącego Ligi Muzułmańskiej.

Prowadzona przez muzułmanów tzw. akcja bezpośrednia na rzecz Pakistanu (użycie przemocy w stosunku do Hindusów) wymusiła na Indyjskim Kongresie Narodowym zgodę na podział Indii w 1947 roku. Przeprowadzono go pod groźbą wojny domowej, bez należytego przygotowania, co w konsekwencji stworzyło poważne problemy gospodarcze dla Pakistanu oraz przesłanki dla długotrwałych sporów w stosunkach

indyjsko-pakistańskich: terytorialnych (Kaszmir), granicznych, o mienie emigrantów, o podział wspólnych rzek. Przy podziale dawnych Indii Brytyjskich rozpoczęły się bowiem masowe migracje muzułmanów i hindusów między obu nowo powstającymi państwami.

Podział Indii w latach 1947–1948.

Wskaż rejony migracji ludności hinduskiej i muzułmańskiej.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. na podstawie Michał Radecki, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Podstawy państwowości wieloetnicznego i gospodarczo zacofanego Pakistanu były słabe, a wspólnota religii muzułmańskiej okazała się niedostatecznym spoiwem. Pakistan od dnia powstania, czyli od 15 sierpnia 1947 r., przeżywał ciągłe kryzysy wewnętrzne, a jego system polityczny zmieniał się pod naciskiem wybuchów niezadowolenia społecznego. Zmiany te były wynikiem układu sił między zwalczającymi się tradycjonalistami a modernistami.

Dwuczęściowe, wieloetniczne państwo (Pakistan Wschodni i Pakistan Zachodni) przedzielał szeroki pas ziem należących do Indii. Pierwszą konstytucję przyjęto dopiero w 1956 r. i wielokrotnie dokonywano poważnych zmian. Słabości państwa pakistańskiego przejawiały się nie tylko w czasie wprowadzania w życie ustawy zasadniczej, ale też podczas prób tworzenia systemów tzw. demokracji podstawowej przez prezydenta Ayuba Khana (konstytucja z 1962 r.), demokracji parlamentarnej (konstytucja z 1973 r. prezydenta Zulfikara Alego Bhutto) oraz państwa islamskiego (ustawodawstwo prezydenta Muhammada Zii ul-Haqa w latach 80. XX wieku). Wyrazem tych słabości były powtarzające się wojskowe zamachy stanu, do których dochodziło od lat 50. do 90. mniej więcej raz na dekadę, oraz wybuchy społecznego niezadowolenia w latach 1968 i 1977.

Wzrastały też nastroje separatystyczne wśród zamieszkujących Pakistan narodów: Bengalczyków, Pasztunów, Beludżów i Sindhów. W 1971 r., po dziewięciu miesiącach wojny

domowej, w czasie której uciekło do Indii blisko 10 mln uchodźców, od Pakistanu odłączyła się (dzięki wojskowej pomocy Indii) jego wschodnia część. Powstało nowe państwo – Bangladesz.

Koszmar w Kaszmirze

Podział Kaszmiru w 1949 r. nie rozwiązał konfliktu etniczno-politycznego. Na tym terenie od 30 lat trwa powstanie przeciwko władzom indyjskim, a rząd indyjski od lat oskarża Pakistan o sponsorowanie [dżihadystów](#) w tym regionie.

W 1990 r. powstał rząd tymczasowy wolnego Kaszmiru. Zaczęły nasilać się działania terrorystyczne. W rezultacie stan ten znalazł się pod bezpośrednimi rządami prezydenta Indii, partie separatystyczne zostały zdelegalizowane, zwiększono także obecność wojska. W wyniku indyjskich akcji antyterrorystycznych nasiliły się ucieczki ludności muzułmańskiej do Pakistanu, gdzie zaczęły powstawać obozy uchodźców z Kaszmiru. Mimo licznej obecności w tym stanie wojska i policji dochodziło do zmasowanych ataków bojowników kaszmirskich na siły bezpieczeństwa (w 1998 r. odnotowano ponad 1,1 tys. takich incydentów). Organizowano demonstracje antyrządowe, których podłożem była również trudna sytuacja gospodarcza stanu.

Zamieszki i akcje policyjne spowodowały spadek dochodów z turystyki i utrudniły funkcjonowanie tradycyjnych sektorów gospodarki Kaszmiru: rzemiosła i sadownictwa.

Potyczki na granicy

W 1997 r. doszło do przejściowej poprawy stosunków indyjsko-pakistańskich, co przyczyniło się do osłabienia napięcia militarnego na granicy. Nie trwało to jednak długo. W maju 1999 r. żołnierze pakistańscy przekroczyli granicę w Kargilu; wywiązały się ciężkie walki, w których obie strony poniosły straty. Doprowadziło to do poważnej konfrontacji w stosunkach indyjsko-pakistańskich i przyspieszenia nuklearnego wyścigu zbrojeń obu państw. Konflikt nasilił się szczególnie po zamachu terrorystycznym na indyjski parlament w Delhi w grudniu 2001 r., o który Hindusi oskarżyli separatystów z Dżammu i Kaszmiru. Do pewnej poprawy sytuacji doszło dopiero na przełomie 2003 i 2004 roku.

W 2019 r. omal nie doszło do kolejnej wojny. Po raz pierwszy od 50 lat Indie dokonały nalotu na terytorium Pakistanu. Celem miały być obozy [Armii Mahometa](#) – ugrupowania oskarżanego o zamach terrorystyczny w indyjskiej części Kaszmiru (Pakistan odrzucał oskarżenia o udzielenie terrorystom schronienia). W odwecie Pakistan stracił indyjski samolot wojskowy i aresztował jego pilota Abhinandana Varthamana, który zdołał się katapultować. Uwolniony po 60 godzinach pilot wyrósł na bohatera narodowego Indii, a jego powrót do ojczyzny stał się patriotycznym świętem.

Indie i Pakistan to wciąż jedyne na świecie bezpośrednio sąsiadujące ze sobą państwa, które dysponują bronią jądrową i jednocześnie znajdują się na krawędzi wojny. Z liczącej 3 tys. km granicy biegnącej od Morza Arabskiego do Himalajów, większość (blisko 2,5 tys. km) jest ustalona i uznawana przez oba państwa. Problematiczne pozostaje 700 km linii demarkacyjnej w regionach Kaszmiru i Dżammu u podnóża Himalajów. Na tej wyjątkowo długiej granicy działają obecnie cztery przejścia graniczne, ale tylko z jednego z nich, w miasteczku Wagah, mogą korzystać obywatele wszystkich państw. Działa ono wyłącznie w dzień, a codziennie wieczorem odbywa się przedziwna ceremonia zamknięcia granicy. Ubrani w odświętne mundury żołnierze podchodzą do bramy, przybierając groźne miny. Temu pokazowi siły towarzyszą głośna muzyka i okrzyki po obu stronach granicy, gdyż wydarzenie obserwują liczni widzowie. Tuż po zachodzie słońca jednocześnie zostają opuszczone flagi: indyjska i pakistańska, a potem oficerowie wrogich państw podają sobie ręce.

Słownik

antagonizm

(z franc. *antagonisme* od gr. *antagonisma* – opór, spór, *antagonidzesthai* – przeciwstawiać się, rywalizować) wzajemna niechęć, wrogość będące efektem dzielącej np. dwie osoby czy grupy różnicy poglądów albo odmiennych celów, interesów; także: przeciwstawność sił

Armia Mahometa

(Dżaisz-e-Mohammed) radykalne islamistyczne ugrupowanie z siedzibą w Pakistanie, które dąży do przyłączenia Kaszmiru do Pakistanu; jego członkowie oprócz atakowania celów w Indiach zorganizowali też m.in. atak na amerykański niszczyciel USS „Cole” i ambasadę brytyjską w Jemenie w 2000 roku

autonomia

(gr. *autonomia* od *autos* – sam + *nomos* – prawo, zwyczaj) prawo danej zbiorowości do samodzielnego rozstrzygania swoich spraw wewnętrznych; samodzielnosc i niezalezność w decydowaniu o sobie

dekolonizacja

(z łac. *de* – od, *z* + *colonia* – osada, osiedle) otrzymywanie lub zdobywanie niezalezności, niepodległości przez kolonie, wyzwolenie się narodu z zalezności kolonialnej

dżihad

(z języka arabskiego *ǧihād* – zmaganie, walka) w kulturze islamu pojęcie pierwotnie oznaczające dokładanie starań i ponoszenie trudów w celu wzmocnienia wiary, by trafić do lepszego miejsca; w tradycji europejskiej termin ten często tłumaczy się jako „święta wojna”, czyli podejmowanie działań militarnych w celu obrony przed najeźdźcą lub nawracania siłą niewiernych; dżihadysta to radykalny muzułmanin, zwolennik dżihadu i zaprowadzenia na świecie islamu

Hindusi

ogólna nazwa odnosząca się do mieszkańców Indii i emigrantów pochodzących z subkontynentu indyjskiego; mianem hindusów określa się też wyznawców hinduizmu

Indyjski Kongres Narodowy

organizacja powstała w 1885 r. z inicjatywy brytyjskiej, pierwotnie miała za zadanie zwiększenie poparcia dla rządów brytyjskich w Indiach i udziału w nich wykształconych Hindusów; z czasem stała się jedną z głównych sił walczących o wyzwolenie Indii; po I wojnie światowej na jej czele stanął Mahatma Gandhi oraz Jawaharlal Nehru (późniejszy premier Indii)

Liga Muzułmańska

ugrupowanie polityczno-religijne założone w 1906 r. w odpowiedzi na utworzenie Indyjskiego Kongresu Narodowego; miało reprezentować na terenie Indii prawa społeczeństwa muzułmańskiego

linia demarkacyjna

linia oddzielająca walczące ze sobą armie (którą wytycza się na czas rozejmu) albo np. dwa skonfliktowane państwa (do momentu ostatecznego ustalenia przebiegu granicy)

muzułmanie

(z arab. *مسلم*, *muslim* – poddany Bogu) wyznawcy islamu, wiary w Allaha i proroka Mahometa

Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ)

powstała w 1945 r. organizacja międzynarodowa, której zadaniem jest utrzymywanie spokoju i bezpieczeństwa na świecie oraz kontrola przestrzegania praw i wolności człowieka

proklamacja

(z łac. *proclamatio* – (ob)wołanie, od *proclamare* – (ob)wołać) publiczne oświadczenie w sprawie wielkiej wagi; też: odezwa skierowana do społeczeństwa

sikhowie

wyznawcy sikhizmu, monoteistycznej religii powstałej w XV w. w Pendżabie; przejęła ona niektóre doktryny z hinduizmu oraz islamu, głosząc równość wszystkich ludzi wobec siebie i przed Bogiem, niezależnie od kasty i wyznania, a także konieczność prowadzenia uczciwego, pracowitego życia; sikhowie stanowią ok. 2 proc. ludności Indii

Słowa kluczowe

Bangladesz, Indie, Kaszmir, Pakistan, Półwysep Indyjski, świat po II wojnie światowej, dekolonizacja

Bibliografia

J. Kieniewicz, *Historia Indii*, Wrocław 2003.

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010.

P. Wilk, *Lalki w ogniu. Opowieści z Indii*, Warszawa 2011.

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmami i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DITMDHELRL>

Nagranie filmowe dotyczące konfliktu indyjskopakistańskiego oraz końca sojuszu.

Polecenie 2

Wskaż właściwe źródła konfliktu indyjsko-pakistańskiego spośród wymienionych poniżej.

☐ rozbitcie kolonii brytyjskiej w Indiach na kilkaset państw i państwerek

☐ spory terytorialne

☐ dyskryminacja muzułmanów przez hindusów

☐ brak określenia przez władze brytyjskie dokładnego przebiegu granic

☐ faworyzowanie przez władze brytyjskie muzułmanów

☐ kwestie mniejszości religijnych

☐ władze brytyjskie przy podziale Indii nie wzięły pod uwagę okoliczności związanych z danymi ziemiami

☐ sfalszowane plebiscyty

Polecenie 3

Opisz okoliczności przyznania Indii i Pakistanowi niepodległości.

Twoja odpowiedź

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DITMDHELRL>

Nagranie filmowe dotyczące konfliktu indyjskopakistańskiego i pierwszej wojny o Kaszmir.

Polecenie 4

Określ, co było największym problemem terytorialnym Indii po wytyczeniu granic w 1947 roku.

Twoja odpowiedź

Polecenie 5

Wyjaśnij, dlaczego władca Kaszmiru nie zgodził się na plebiscyt.

Twoja odpowiedź

Polecenie 6

Wymień skutki I wojny o Kaszmir.

Tvoja odpowiedź

Film + Sprawdź się

Polecenie 1

Zapoznaj się z dalszą częścią wykładu historyka Piotra Krolla i wykonaj kolejne polecenia.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D8FfLvHZo>

Nagranie filmowe dotyczące konfliktu indyjskopakistańskiego oraz drugiej i trzeciej wojny o Kaszmir.

Polecenie 2

Opisz sytuację Bengalu pod zwierzchnictwem Pakistanu.

Twoja odpowiedź

Polecenie 3

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że konflikt indyjsko-pakistański jest zagrożeniem dla całego świata? Uzasadnij odpowiedź.

Twoja odpowiedź

Ćwiczenie 1

Rozstrzygnij, czy podane stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Mahatma Gandhi nigdy nie godził się na użycie przemocy, nawet w przypadku konieczności odparcia ataku zbrojnego.	☐	☐
Hindusi stanowili w Indiach Brytyjskich większość mieszkańców, dlatego dążyli do podporządkowania sobie całości kraju po odzyskaniu niepodległości.	☐	☐
Proces rozpadu Indii rozpoczął się w 1949 roku.	☐	☐
Mahatma Gandhi popełnił samobójstwo.	☐	☐

Przeczytaj poniższy tekst źródłowy, a następnie odpowiedz na pytanie: Czy proponowaną przez Gandhiego politykę relacji pomiędzy hindusami a muzułmanami, o której mowa w tekście, udało się utrzymać po zakończeniu brytyjskich rządów kolonialnych w 1947 roku? Uzasadnij odpowiedź.

“(Gandhi czuł się zawsze patriotą indyjskim, jak mało kto umiał myśleć kategoriami całego kraju i wszystkich grup społecznych [...]. Umiął się porozumieć z muzułmanami i rozumiał, że jest to konieczne dla osiągnięcia zasadniczego celu. Swaradź nie był dlań celem ostatecznym i jedynym, a wybrana droga wymagała właśnie jedności.

Cytat za: J. Kiniewicz, *Historia Indii*, Wrocław 2003.

Tvoja odpowiedź

Zapoznaj się z tekstami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Tekst A

((Jakub Tyszkiewicz, Edward Czapiewski

Historia powszechna. Wiek XX

Już kilka tygodni po uzyskaniu niepodległości Indie i Pakistan zaangażowały się w konflikt graniczny o Kaszmir, pozostający po stronie indyjskiej, ale zamieszkały w 80% przez muzułmanów, opowiadających się za włączeniem tego księstwa do państwa islamskiego. [...] Rząd indyjski, odpowiadając na incydenty prowokowane przez władze pakistańskie, podjął działania zbrojne w celu przejęcia całości tego regionu.

Źródło: Edward Czapiewski, Jakub Tyszkiewicz, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010, s. 564.

Tekst B

((***Wojna indyjsko-pakistańska [...]***

Wojna zakończyła się zawieszeniem broni osiągniętym przy udziale ONZ oraz podpisaniem [...] deklaracji taszkienckiej, w której obie strony zobowiązały się do wycofania wojsk poza linię demarkacyjną oraz do pokojowego rozwiązania sporu o Kaszmir.

Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.

Tekst C

Wojna indyjsko-pakistańska [...]

⌘ Konflikt zakończył się zdecydowanym zwycięstwem armii indyjskiej, która w ciągu kilkunastu dni rozbiła wojska pakistańskie w Pakistanie Wschodnim. Po przekształceniu Pakistanu Wschodniego w Bangladesz prezydent Pakistanu Zulfikar Ali Bhutto i premier Indii Indira Gandhi podpisali w Shimli umowę, zgodnie z którą ustalono w Kaszmirze prowizoryczną granicę pokoju, tzw. linię kontroli.

Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.

Tekst D

⌘ *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*

Wojna zakończyła się zawieszeniem broni, osiągniętym przy udziale ONZ, oraz planowanym plebiscytem, do którego jednak nie doszło. W momencie podpisywania porozumień siły pakistańskie kontrolowały 27% spornego terytorium, natomiast armia indyjska 73%.

Źródło: *Wojna indyjsko-pakistańska [...]*, dostępny w internecie: pl.wikipedia.org.

Wpisz właściwe dokończenie zdań.

Skutki wojny przedstawionej w tekście A opisuje tekst .

Wydarzenie chronologicznie ostatnie opisuje tekst .

Konflikty, do których doszło za życia Mahatmy Gandhiego, opisują teksty i

.

Skutki II wojny o Kaszmir opisuje tekst .

Skutki konfliktu, którego przyczyną były ruchy separatystyczne w Pakistanie, opisuje źródło

.

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj polecenie.

Źródło A

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o. na podstawie Hyderabad in India, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

Źródło B

((Przemysław Pacuła

Indyjsko-pakistański konflikt o Kaszmir jako zagrożenie dla bezpieczeństwa w Azji. Historia i perspektywy

Konflikt zbrojny między Indiami a Pakistanem, który miał miejsce w 1971 r., zakończył się zdecydowanym zwycięstwem Hindusów, których siły zbrojne rozbiły armię pakistańską w przeciągu 2 tygodni. Konflikt ten był decydującym elementem wojny o wyzwolenie Bangladeszu, która toczyła się od marca 1971 r. W czasie 13 dni (3–16 grudnia 1971 r.) Indie doprowadziły do poddania się wojsk

pakistańskich, co przesądziło o secesji wschodniej części Pakistanu i utworzenia niepodległego Bangladeszu. W czasie wojny ponad 90 tys. żołnierzy pakistańskich zostało wziętych do niewoli.

Źródło: Przemysław Pacuła, *Indyjsko-pakistański konflikt o Kaszmir jako zagrożenie dla bezpieczeństwa w Azji. Historia i perspektywy*, [w:] tegoż, *Bezpieczeństwo Narodowe*, 2014, s. 241–242.

Rozstrzygnij, czy źródło A ukazuje skutki wydarzenia opisanego w źródle B. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do obydwu źródeł.

Dla nauczyciela

Autor: Martyna Wojtowicz

Przedmiot: Historia

Temat: Konflikt indyjsko-pakistański

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:

2) wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie;

Treści nauczania - wymagania szczegółowe

Zakres podstawowy

LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:

1) wyjaśnia genezę i skutki procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przedstawia sytuację polityczną na Półwyspie Indyjskim przed II wojną światową oraz walkę Hindusów o niepodległość;
- przedstawia proces podziału Indii Brytyjskich na Indie i Pakistan;
- opisuje powody rozpoczęcia konfliktu indyjsko-pakistańskiego;
- wyjaśnia znaczenie Kaszmiru dla Indii i Pakistanu oraz opisuje walki o ten rejon.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;

- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych;
- analiza materiału źródłowego (porównawcza);
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał „Konflikt indyjsko-pakistański”. Prosi uczestników zajęć o zapoznanie się z tekstem w sekcji „Przeczytaj” i multimedium w sekcji „Film” tak, aby podczas lekcji mogli w niej aktywnie uczestniczyć i wykonywać polecenia.
2. Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie prezentacji w oparciu o informacje zawarte w sekcji „Przeczytaj” i filmach, aby w fazie realizacyjnej przedstawić ją na forum klasy. Dzieli uczniów na trzy grupy: pierwsza skupia się na uzyskaniu niepodległości przez Indie i Pakistan; druga – na konflikcie o Kaszmir (I wojna o Kaszmir); trzecia – na dalszych przyczynach konfliktu indyjsko-pakistańskiego i zaognionej sytuacji na przełomie tysiącleci.

Faza wstępna:

1. Wyświetlenie przez nauczyciela tematu i celów zajęć, omówienie planowanego przebiegu zajęć.
2. Rozmowa wprowadzająca. Nauczyciel za pomocą raportu dostępnego w panelu użytkownika weryfikuje przygotowanie uczniów do lekcji i na tej podstawie dobiera uczniów w pary. Prosi o przygotowanie pytań związanych z wyświetlonym tematem zajęć i udostępnionym przed zajęciami e-materiałem. Czego uczniowie chcą się

dowiedzieć? Co ich interesuje w związku z zakresem lekcji? Następuje omówienie pytań przygotowanych przez uczniów, dyskusja wstępna.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel przypomina o prezentacjach przygotowanych przez uczniów przed lekcją. Prosi trzy wybrane osoby (lub ochotników), po jednej z każdej grupy, o zaprezentowanie swojej pracy przed resztą klasy. Po prezentacjach uczniowie krótko o nich dyskutują, dodają informacje, które ich zdaniem warto uwzględnić. Prowadzący może korygować odpowiedzi i uzupełniać informacje.
2. Nauczyciel, nawiązując do wiedzy uczniów i obejrzanych filmów, poleca, aby uczniowie dobrali się w pary i wykonali polecenie 6: wymienili skutki I wojny o Kaszmir. Wybrana dwójka uczniowska przedstawia propozycję odpowiedzi, pozostali uczniowie się do niej ustosunkowują.
3. Praca z drugim multimedium („Film + Sprawdź się”). Uczniowie zapoznają się z filmem. Każdy uczeń, pracując indywidualnie, samodzielnie przygotowuje odpowiedzi do polecenia 2: omawia sytuację Bengalu i powstania Bangladeszu. Po wyznaczonym przez nauczyciela czasie wybrani lub chętni uczniowie odczytują swoje propozycje. Nauczyciel komentuje rozwiązania uczniów.
4. Nawiązując do polecenia 3, nauczyciel zadaje uczniom pytanie: Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem, że konflikt indyjsko-pakistański jest zagrożeniem dla całego świata? Dlaczego? Uczniowie przedstawiają swoje propozycje wraz z argumentacją.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji „Konflikt indyjsko-pakistański” i inicjuje krótką rozmowę dotyczącą kryteriów sukcesu. Czego uczniowie się nauczyli? Na koniec poleca chętnemu uczniowi podsumowanie i – jeśli to potrzebne – uzupełnia informacje.
2. Prowadzący omawia przebieg zajęć, wskazuje mocne i słabe strony pracy uczniów. Ocenia również przedstawione prezentacje.

Praca domowa:

1. Wykonaj ćwiczenia nr 2, 3 i 4 z sekcji „Film + Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

J. Kieniewicz, *Historia Indii*, Wrocław 2003.

J. Tyszkiewicz, E. Czapiewski, *Historia powszechna. Wiek XX*, Warszawa 2010.

P. Wilk, *Lalki w ogniu. Opowieści z Indii*, Warszawa 2011.

Wskazówki metodyczne:

Uczniowie na podstawie filmów mogą przygotować podsumowanie lekcji (np. w postaci notatki).